

صفحه	فهرست مطالب	عنوان
۸		چکیده
		کلیات
۱۱		مقدمه
۱۳		بیان مساله
۱۶		پیشینه ی تحقیق
۱۹		اهمیت و ضرورت تحقیق
۲۰		اهداف تحقیق
۲۱		پرسش های تحقیق
۲۱		فرضیه های تحیق
۲۳		روش گار و روش تحقیق
۲۳		ساختار تحقیق
		فصل اول : مفهوم شناسی اقسام نکاح
۲۶		مبحث اول : مفاهیم و تعاریف کلی نکاح
۲۶		گفتار اول : تعریف نکاح
۲۷		بند اول : معنی لغوی نکاح
۲۸		بند دوم : معنی شرعی نکاح
۳۰		گفتار دوم : معنی اصطلاحی (فقهی و حقوقی) نکاح ، فسخ نکاح ، طلاق
۳۰		بند اول : معنای فقهی نکاح
۳۱		بند دوم : معنای حقوقی نکاح
34		بند سوم: مفهوم نکاح در روابط طرفینی
42		بند چهارم : شروط ضمن عقد ازدواج
42		۱-۱- شرط باطل
43		۲-۱- شرط صحیح
44		بند پنجم : مفهوم فسخ نکاح و طلاق
50		مبحث دوم : مفهوم شناسی نکاح متعه

50	گفتار اول: معنای لغوی و اصلاحی نکاح متعه
50	بند اول : معنی لغوی متعه
50	بند دوم : معنی اصلاحی متعه
51	گفتار دوم : تعریف نکاح موقت و اقسام آن
51	بند اول : تعریف نکاح موقت
54	۱-۱-ارکان انعقاد نکاح موقت
59	۱-۲- حقوق زوجین در نکاح موقت
61	بند دوم : موارد انحلال نکاح نکاح موقت وعده
63	بند سوم : اقسام نکاح موقت و علل انعقاد
65	مبحث سوم : مفهوم شناسی نکاح مسیار
65	گفتار اول: معنی لغوی و اصطلاحی مسیار
67	بند اول : تعریف نکاح مسیار
۷۰	بند دوم : شروط ضمن عقد مسیار و حقوق زوجین و انحلال نکاح
۷۴	۱-۱-حقوق و تکالیف زوجین در نکاح مسیار و اسقاط آن حقوق
۷۸	۱-۲-انحلال نکاح مسیار و عده در مذاهب اربعه و اقسام مشابه مسیار
۸۲	بند سوم : زمینه های گرایش به نکاح مسیار
۸۳	۱-۱-عوامل گرایش زنان
۸۵	۱-۲-عوامل گرایش مردان
۸۷	بند چهارم : نکاح مسیار در قوانین احوال شخصیه
	فصل دوم : جهات اشتراک نکاح مسیار با متعه ، جهات افتراق متعه با نکاح دائم و مسیار
۹۳	مبحث اول : وجود اشتراک نکاح مسیار با متعه
۹۳	گفتار اول: وجوه اشتراک نکاح متعه و مسیار
۹۵	گفتار دوم : موانع نکاح مسیار و متعه
۱۰۱	گفتار سوم :شرایط انعقاد نکاح مسیار و متعه
۱۰۹	مبحث دوم : وجوه افتراق نکاح دائم و متعه ، نکاح مسیار
۱۰۹	گفتار اول : جهات افتراق نکاح دائم و متعه

۱۱۱	گفتار دوم: جهات افتراق نکاح متعه و مسیاری
	فصل سوم: بررسی آراء موجود درباره ی متعه و مسیاری
۱۱۵	مبحث اول فلسفه نهی و جواز حکم نکاح متعه
۱۱۶	گفتار اول: اقتضای زمان و ادله حلیت متعه به عقیده شیعه
۱۱۶	بند اول: تحریم متعه به علت مقتضیات زمان
۱۱۷	بند دوم: ادله شیعه در عدم صحت تحریم متعه
۱۱۸	بند سوم: فلسفه حلیت متعه در فقه شیعه
۱۱۹	گفتار دوم: ادله اهل سنت در حرمت ازدواج موقت
۱۱۹	بند اول: عدم دوام متعه و تزییع احترام زنان
۱۲۱	بند دوم: تزلزل عاطفی فرزند ناشی از نکاح متعه
۱۲۲	بند سوم: ترویج هوسرانی با پذیرش نکاح متعه
۱۲۳	گفتار سوم: نکاح متعه و اقتضای جامعه امروز
۱۲۳	بند اول: تلاقی مبانی حلیت نکاح دائم و متعه
۱۲۴	بند دوم: اصلی ترین اختلاف نکاح متعه و دائم
۱۲۵	گفتار چهارم: حکم ازدواج موقت
۱۲۵	بند اول: نظر فقهای امامیه
۱۲۹	بند دوم: نظریه ی فقهای عامه
۱۳۲	مبحث دوم: عقاید موجود در خصوص نکاح مسیاری
۱۳۲	گفتار اول: نظریه ی علمای عامه در نکاح مسیاری
۱۳۲	بند اول: اقوال قائلین به جواز و یا اباحه ی با کراهت و ادله آن ها
۱۳۹	بند دوم: حاصل کلام موافقین
۱۴۰	بند سوم: نظریه ی مخالفین و پاسخ به آنان
۱۴۶	بند چهارم: نظریه متوقفان
۱۴۷	گفتار دوم: نظریه ی علمای خاصه
۱۴۹	بند اول: فتوای بعضی از مراجع تقلید شیعه

صفحه	عنوان
۱۵۵	بند دوم : تنازل از حق
۱۵۷	بند سوم : مقتضای عقد
۱۵۹	بند چهارم : شرط خلاف شرع
۱۶۵	مبحث سوم : مزیت های متعه بر مسیاری و موضع اسناد بین المللی راجع به دو نکاح
۱۶۵	گفتار اول : مزیت نکاح متعه بر نکاح مسیاری
۱۶۷	گفتار دوم : نکاح اسناد بین المللی به نکاح
۱۶۷	بند اول : خانواده در اسناد بین المللی
۱۷۱	بند دوم : ایران و الحاق شدن به کنوانسیون منع تبعیض علیه زنان
۱۷۷	بند سوم : توصیه نامه و اعلامیه حقوق بشر اسلامی
	فصل چهارم : تحلیل و جمع بندی
۱۸۳	نتیجه گیری
۱۸۹	انتقادات و پیشنهادان
۱۹۰	منابع و مأخذ
۱۹۰	منابع فارسی
۱۹۴	منابع عربی
۱۹۷	سایت ها
۱۹۸	چکیده انگلیسی

چکیده

و المحصنات من النساء الا ما ملكت أيمانكم كتاب الله عليكم و احل لكم ما وراء ذالكم أن تبتغوا بأموالكم محصنين غير مسافحين فما استمتعتم به منهن فاتوهن اجورهن فريضة و لا جناح عليكم فيما تراضيتن به من بعد الفريضة إن الله كان عليما حكيما.

ترجمه: و زنان شوهر دار (بر شما حرام است) مگر آنها را که (از راه اسارت) مالک شده اید (زیرا اسارت آنها در حکم طلاق است) اینها احکامی است که خداوند بر شما مقرر داشته است اما زنان دیگر غیر از اینها (که گفته شد) بر شما حلال است که با اموال خود، آنان را اختیار کنید، در حالی که پاکدامن باشید و از زنا خودداری نمایید. (آیه ۲۴ از سوره مبارکه نساء)

نکاح متعه، نکاحی در فقه امامیه است، بین زن و مرد که باید دارای مهر و مدت معین بوده و زوجین خالی از موانع نکاح باشند، در حقوق ایران عدم ذکر مهر و مدت در متعه موجب بطلان آن است و زوجه در صورت شرط نمودن دارای حق نفقه می گردد و قرار دادن شرط توارث معتبر نبوده. فرزندان ناشی از این نکاح از کلیه حقوق فرزند ناشی از نکاح دائم برخوردار بودند. در صورتی که شرط می کردند یا زوجه باردار بود و یا توافق دو طرف نکاح را ثبت می نمودند. در صورت فسخ و انقضاء و بذل مدت نکاح منحل می گردید، نکاح مسیار، نکاحی دائم بوده در فقه عامه که دارای ارکان صحت ازدواج: زوجین، صیغه نکاح، اعلام اراده آنان، حضور شهود و ولی زوجه بوده، زوجه در این نکاح از مهر و ارث و طلاق برخوردار بود و از حق نفقه و میت خود گذشت می نمود و اختیار تعیین زمان حضور توسط زوج تعیین می گردید. زوجه در منزل خود سکونت داشت. در این نوع نکاح مرد ریاستی نسبت به زوجه نداشت، ممکن بود نکاح مسیار در

مراجع رسمی به ثبت برسد یا به ثبت نرسد. طفل به دنیا آمده ملحق به پدر و مادر خود می‌گردد و در صورت فسخ و یا طلاق نکاح منحل می‌گردد. مسئله موضوع پژوهش حاضر مقایسه این دو نکاح از طریق بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های دو نکاح است. ما در این پژوهش از روش تحلیلی-توصیفی استفاده نموده ایم. هر دو عقدی هستند مشتمل بر ایجاب و قبول و زوج و زوجه معین بوده و مهر نیز تعیین گردد، هر دو زوجین خالی از موانع نکاح بوده، برای انعقاد احتیاج به «شروط عامه» از قبیل: بلوغ، عقل و اختیار می‌باشد. در هر دو اذن ولی در عقد باکره لازم است، در صورت نزدیکی و باطل بودن نکاح زن در هر دو عقد مستحق مهرالمثل است. در هر دو نکاح نفقه زوج بر عهده مرد نیست. زن حق قسم و میت ندارد، زن بدون اجازه می‌تواند از منزل خارج گردد. عدم ذکر مهر موجب بطلان ازدواج موقت می‌شود ولی نکاح مسیاری بدون ذکر مهر صحیح است و طرفین می‌توانند بعد از عقد مهر را با تراضی معین نمایند. در نکاح مسیاری مرد نمی‌تواند هم‌زمان بیش از چهار زن داشته باشد ولی در ازدواج موقت این نصاب شرط نیست. عده در نکاح مسیاری سه طهر است و در خصوص زنانه متعه دو طهر است. ازدواج موقت با زن کتابیه جایز است ولی نکاح مسیاری جایز نیست. حضور دو شاهد عادل در نکاح متعه مستحب، ولی در نکاح مسیاری واجب است. نکاح متعه صراحتاً در متن قانون قید گردیده اما نکاح مسیاری به عنوان نهادی در قانون پیش‌بینی نگردیده است. هر دو ماهیت یکسان دارند و عنوان زواج و نکاح بر آن دو صدق می‌کند و در صورتی که عقد به صورت صحیح محقق گردید روابطشان در مقابل یکدیگر برقرار می‌شود.

واژگان کلیدی

نکاح موقت، متعه، مسیاری، فقه شیعه، فقه تسنن

کلیات

نکاح مُنْقَطِع که آن را متعه و نکاح موقت نیز می گویند، یکی از اقسام نکاح فقه امامیه است که در آن برای مدت معین و محدودی با مهریه ای معلوم، بین زن و مرد منعقد می شود.^۱ آثار آن هم اصولاً مانند نکاح دائم است فرزند ناشی از این نکاح از کلیه حقوق فرزند ناشی از نکاح دائم برخوردار است.^۲ در صورت شرط نمودن نفقه، زن متعه شدن طبق تصریح ماده ۱۱۱۳ قانون مدنی دارای این حق می گردد. قرار دادن شرط توارث نامعتبر است^۳ طبق تصریح ماده ۱۱۲۰ قانون مدنی با فسخ، پایان مدت و بذل آن رابطه زوجیت خود به خود منحل می گردد. متعه در قوانین ایران به پیروی از مشهور فقه امامیه به رسمیت شناخته شده است، اما در کشورهای اسلامی دیگر و کشورهای غربی چنین نهادی وجود ندارد.^۴ نکاح مسیار، نکاح دائمی است که زن دارای حق مهر و ارث و طلاق است، از حق نفقه و قسم و میت خود گذشته نموده و در مواردی نیز، زوجین یا یکی از آن دو از حق توارث می گذرد. زوج در ساعات تعیین شده از شبانه روز نزد همسر مستقر می شود.^۵ فرزندان ناشی از نکاح مسیار برخوردار از نسب، نفقه، ارث و حضانت هستند.^۶ «نکاح مسیار» اصطلاح جدیدی در فقه اهل سنت است که درباره حکم آن بین علمای اهل سنت، اتفاق

۱. صفایی، سیدحسین؛ امامی اسدالله، مختصر حقوق خانواده، تهران، نشر میزان، چاپ بیست و پنجم، ۱۳۹۰،

ص ۲۴

۲. روشن، محمد، حقوق خانواده، تهران، انتشارات جنگل، چاپ اول، ۱۳۹۳، ص ۸۹

۳. صفایی، سیدحسین؛ امامی اسدالله، مختصر حقوق خانواده، تهران، نشر میزان، چاپ بیست و پنجم، ۱۳۹۰، ص ۲۷

۴. روشن، محمد، حقوق خانواده، تهران، انتشارات جنگل، چاپ اول، ۱۳۹۳، ص ۸۹

۵. حاتمی، علی اصغر؛ شنیور، قادر، نکاح های نوین معاصر و مشروعیت آن ها، سمنان، مطالعات فقه و حقوق

اسلامی، ش ۳، ۱۳۸۹، ص ۵۰

۶. بیگدلی، محرمعلی، ازدواج مسیار و ازدواج موقت، تهران، انتشارات فردوسی، چاپ اول، ۱۳۸۹، ص ۴۳

نظر وجود ندارد، اگر چه نظر غالب یا نظر مورد پسند جامعه اهل سنتف جواز آن است.^۱ هدف ما در پژوهش حاضر بررسی و تحدید مبانی و اصول انعقاد ازدواج های مذکور و مقایسه آنها با یکدیگر می باشد. لذا سعی می شود تمام عقاید و نظرات در مورد نکاح موقت مورد بررسی قرار گیرد و از نقطه نظر قانونی نکاح موقت به چه صورت است، همچنین نظراتی که فقها عامه در خصوص نکاح بسیار داشته اند بیان می شوند. ما در این پژوهش برای جمع آوری و تبیین اطلاعات از روش تحلیلی- توصیفی استفاده کردیم. سؤالاتی که قصد به یافتن آنان را داریم:

۱- مبانی انعقاد نکاح بسیار کدامند؟

۲- علل پذیرش متعه در فقه چه مواردی بوده است؟

۳- وضعیت حقوق و تکالیف کودکان ناشی از دو نکاح چگونه می باشد؟

۴- حقوق زنان در دو نوع ازدواج پابرجاست یا پایمال می گردد؟

۱. جامعی فرد، فخرالدین؛ عزیزی، مرتضی، ازدواج در فقه اهل سنت و حقوق ایران، تهران، ۱۳۹۱، ص ۳۰۰

۲- بیان مسأله

۲-۱- مسیاری

ازدواج مسیاری جزء مسائل مستحدثه و جدید است که امروزه در سال های اخیر در برخی از کشورهای اسلامی و با مذهب اهل سنت رواج یافته است.^۱ مسیاری در منابع لغت وجود ندارد و این یک لفظ عوامی متداول بین اهل خلیج و نجد است و منظورشان از مسیاری چیز زودگذر، ساده و آسان است.^۲ نوعی ازدواج دائم است که در آن شرط می شود، زن حق نفقه و همخوابگی نداشته و شوهر مختار است هر وقت بخواهد نزد زوجه برود. زن نیز در زندگی خود آزاد بوده و مرد نسبت به وی ریاست و مدیریتی ندارد.^۳ در این ازدواج تمام شرایط و ارکان عقد نکاح شرعی از قبیل گواه، تعیین مهر، ثبوت نسب برای فرزندان از زن و مرد، رضایت طرفین و الفاظی که بر دوام نکاح دلالت کند وجود دارد.^۴ در ادامه زندگی یا جدایی هم مانند بقیه متأهلین بوده که زندگی زناشویی را ادامه می دهند و اگر از ادامه زندگی منصرف شدند بوسیله طلاق، زندگی زناشویی قطع می شود.^۵ برخی بر این باورند که ازدواج مسیاری پدیده ی جدیدی است که ابتدا در منطقه تیمم عربستان سعودی ظهور پیدا کرد و سپس در سایر مناطق و کشورها گسترش یافته است و

۱. روستایی صدرآبادی، حمید، بررسی مقایسه ای نکاح متعه و نکاح مسیاری در فقه، پژوهشنامه فقه و حقوق اسلامی، سال پنجم، ۱۳۹۱، ص ۱۰۰

۲. بیگدلی، محرمعلی، ازدواج مسیاری و ازدواج موقت، تهران، انتشارات فردوسی، چاپ اول، ۱۳۸۹، ص ۳۲

۳. حاتمی، علی اصغر؛ شنیور، قادر، نکاح های نوین معاصر و مشروعیت آن ها، سمنان، مطالعات فقه و حقوق اسلامی، ش ۳، ۱۳۸۹، ص ۵۰

۴. جزیری، عبدالرحمن، الفقه علی المذاهب الأربعة، ج ۴، بیروت، دارالکتاب العلمیه، چاپ پنجم، ۱۴۲۴، ص ۲۴

۵. حاتمی، علی اصغر؛ شنیور، قادر، نکاح های نوین معاصر و مشروعیت آن ها، سمنان، مطالعات فقه و حقوق اسلامی، ش ۳، ۱۳۸۹، ص ۵۸